

*Kto stratil majetok, nestratil veľa.
Kto stratil slobodu, stratil mnoho.
Kto stratil vieru, stratil všetko.*

Zásielku spracovala spoločnosť:
HENRIETTA - direct marketing, s.r.o.
P.O.BOX 1, 820 08 Bratislava 28, „D+4“
POŠTOVNÉ ÚVEROVANÉ
820 08 Bratislava 28

SVEDECTVO

vychádza od roku 1991
ročník 35
apríl 2025
cena 2 eurá

4

ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

Tých, čo sa nedali prehovoriť, zlikvidovali

NÁŠ ROZHOVOR

O povojnovej generácii sa hovorí, že žila v dvojkoľajnom svete. Jedno sa učili deti v škole, druhé počúvali od rodičov. V školských učebniciach sa tvrdilo, že človek pochádza z opice, svet sa kreoval sám. Napriek tomu sa našli mladí ľudia, ktorí túžili zaplniť duchovnú prázdnotu a hlásili sa do kňazských seminárov. Jozef MYDLA SJ bol jedným z nich. Pochádzal z rodiny kostolníkov a vieru v Boha mal silno zapísanú vo svojej duši. Nikdy nepodľahol vábeniam eštebákov a hoci komunisti zrušili rehole, už počas štúdia na teologickej fakulte vstúpil k jezuitom. Samozrejme, tajne. O tom, ako prežíval obdobie od skončenia teologickej fakulty v roku 1973 až do roku 1989 je nasledujúci rozhovor.

● Narodili ste sa 2. marca 1950 v Kelči, v okrese Vranov nad Topľou. Teda v období, keď si komunis-

P. Jozef Mydla SJ

Foto Eva Zelenayová

tický režim brutálne upevňoval svoju moc a tvrdo útočil na Cirkev. Vy ste sa práve v tomto vonkajšom prostredí, o niekoľko rokov neskôr, rozhodli ísť duchovnou cestou. Vzdali ste sa manželstva, rodinného života. Aké boli pohnútky, čo vás viedlo k takémuto rozhodnutiu?

Predovšetkým rodinné zázemie. Niekoľko generácií z našej rodiny boli kostolníci. Pradedo, dedo, mama, ja som chodil pomáhať. Zvonil som. Odmalička som chodil do kostola, ministroval som, ba učil som sa aj hrať na harmónium.

Pokračovanie na 10. strane

V ČÍSLE

Ján Košiar	
Náš slovenský Veľký piatok	2
Eva Zelenayová	
Zbavme sa ideologických zločinov	3

Výročné schôdze	4
Eva Zelenayová	
Neúnavný bojovník za pravdu	6
Július Homola	
Študenti v roku 1947	6

Martin Homza	
Kráľovstvo Slovenov, nie Veľká Morava	7
Vlado Gregor	
Spomienky na Sviečkovú manifestáciu	8

Marián Tkáč	
Slovenská história – slovenské tabu?!	9
Ján Košiar	
Jozef Zavarský vo večnosti	12

ročník 35 • apríl 2025

Náš slovenský Veľký piatok

Deň, keď bol ukrižovaný Pán Ježiš Kristus nám pripomína, že mocní tohto sveta tú moc zaberú človeka i Boha naozaj majú. A oni Krista skutočne vylúčili zo života spoločnosti, ba mysleli si, že navždy. Naša slovenská realita v 21. storočí nie je výnimkou. Ani v najhoršom sne by nám nenapadlo, že je možný návrat pred rok 1989.

V pôstnom období sme počuli aj podobenstvo o neúrodnom figovníku (Lk 13, 6-9). Pán, ako dobrý a veľký hospodár, zasadil každého z nás do veľkej záhrady sveta. A čaká, že prinesieme ovocie. Aká bude úroda? Tridsať, šesťdesiat, stonásobná? Alebo skončíme ako spálený kúkoľ a na strome nášho života nebude žiadna úroda, žiadne ovocie?

Blížime sa k Veľkému piatku, keď mocní vtedajšieho sveta zabili Ježiša Krista. A tridsaťsedem rokov po *Bratislavskom Veľkom piatku 1988* máme znovu tú zlobu špiniaču naše dejiny dvadsiateho storočia, špiní nášho prezidenta prvej Slovenskej republiky. Iste mnohí v Bratislave videli veľké billboardy s reklamou na divadelnú hru *Kňaz. Martýr? Vrah! Hitlerov prezident*. Premiéra bola 25. marca na sviatok Zvestovania Pána.

Tí, čo dnes označujú prezidenta prvej SR za vraha a teda schvaľujú jeho popravu, zároveň odsudzujú komunistický režim, ktorý po skončení vojny odviekol do sovietskych gulagov 69 000 našich ľudí. A diplomatické úsilie našich predstaviteľov o mierové vyriešenie konfliktu na Ukrajine vysvetľujú ako návrat do sféry ruského vplyvu. Tak sa v nich vyznaňte... Sú ako dav v Jeruzaleme, ktorý na Kvetnú nedeľu oslavoval Ježiša Krista ako Kráľa a na Veľký piatok vriekal „Ukrižuj ho!“. Skoro každý piatok v roku 2025 máme v Bratislave takýto dav, ktorého špička ládovca sa zviditeľnila v Divadle P. O. Hviezdoslava.

Kto prevezme úlohu Korca?

V roku 1989 televízia odvysielala seriál v rovnakom duchu: *Križ v osídlach moci*. Aj vtedy sme všetci mlčali a iba potíchu zalamovali rukami, že čo sme komu urobili, keď takto klamú a špinia naše dejiny a našich veľkých ľudí. Ale vtedy sa ozval tajný biskup, neskorší kardinál Ján Chryzostom Korec a do televízie napísal dlhý list. Vyšiel aj knižne. Najprv ako *samizdat*, potom ako *tamizdat*, a neskôr i doma, naposledy v roku 2017. Kniha sa volá *Križ vo svetle pravdy*. Tajne vysvätený biskup Ján Chryzostom Korec vtedy všetkých morálne vysoko preskočil. Mal skutočne hrdinskú odvahu, skalopevnú nepoddajnosť a neumlčateľnú trúfalosť. Prehovoril, aby sa odhalila pravda, aby sa očistila pravda, aby zvíťazila pravda v tom dobovom chaosu bezzákonnosti a bezprávia. Jeho list okrem svojho apologetického poslania, bol aj vysoko odbornou lekciami všetkým ignorantom našich vlastných slovenských dejín. Okrem iného do televízie napísal: „Seriál *Križ v osídlach moci* z marca 1989 je ďalším mýtom, ktorý sa na Slovensku zrodil z domácich hláv, zaujatosti a fanatizmu. Našej historiografii sa dá skutočne všeličo vyčítať. (...) Máloloktý národ si dnes tak vie mrzačiť a hanobiť svoje dejiny a tak ubíjať v nových generáciách národné sebedovomie, ako to vieme robiť my na

Slovensku. Priemerný Slovák za Uhorska začal hovoriť po maďarsky a za prvej republiky poprel v sebe Slováka a hlásal jednotný československý národ. Tak nám z našich dejín zostáva len veľmi málo z toho, čím by sme nadchli mladé generácie k slovenskej národnej hrdosti. Potom aj naše miesto v republike je pre mnohých bez chuti a bez hrdosti a my sme bez chuti pre republiku. (...) Televízny seriál *Križ v osídlach moci* vo výsmechu našich dejín dosiahol jeden z vrcholov. Neuspokojil sa s kritikou jednotlivých politikov či politických strán – zosmiešnil náboženstvo, kresťanské obrazy, symboly, tajomstvá a Cirkev, a to počnúc od omší, prvého prijímania cez veriacich pútnikov, kňazov, biskupov až po pápežov. (...) Ľutujem, že nie som slovenským historikom, spisovateľom alebo básnikom, ktorého slovo by v tejto celonárodnej veci tak zavážilo, aby prebudilo svedomie slovenského človeka, aby hľadal cesty dorozumenia a jednoty vo veciach pre národ a štát podstatných, aby prijímal rozmanitosť vo veciach ostatných, aby hľadal cesty spolupráce so všetkými v úcte k vlastným dejinám, v úcte k odlišným presvedčeniam a v úcte k národnej a štátnej budúcnosti. Toto všetko televízny seriál *Križ v osídlach moci* nielen nesledoval, lež priam poprel prácou bez citu. Ukázalo sa to pri spracovaní všetkých tém – prvej ČSR, autonómie i v otázke Slovenského štátu. Udalosti pred 50 rokmi neboli ani zďaleka také jednoduché, ako si ich simplifikovali autori seriálu. Boli omnoho zložitejšie.“ Celý Korcov list vtedy odovysielal aj Vatikánsky rozhlas.

Pravda sa nedá umlčať

Ozval sa niekto dnes z predstaviteľov našej Cirkvi vo veci tohto hanebného a históriu orwellovsky prekrúcaného divadla? Pokiaľ vieme, ani nie. Opäť prežijeme Veľký piatok, keď Pána Ježiša všetci opustili. Aj apoštoli, jeho blízki spolupracovníci. Judáš ho zradil, Peter zaprel. V Jeruzaleme svojho času prišlo veľkonočné ráno na tretí deň. Ale trvalo tristo rokov, kým sa to cez Rím dozvedel celý vtedy známy svet. Koľko to potrvá nám, kým prijme historickú pravdu?

Veľký piatok v tomto roku 2025 padne na 18. apríla. V ten deň v roku 1947 bol popravený náš prvý prezident Dr. Jozef Tiso, v ten deň v roku 1960 si vzal život predseda senátu Igor Daxner, ktorý ho poslal na smrť. V roku 1988 sme mali tiež *Veľký piatok*, keď 25. marca sa na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave modlili veriaci za dar náboženskej slobody. Účastníci tohto protestu si ešte pamätajú, ako ich rozháňali vodnými delami. A sloboda v novembri 1989 aj prišla. Priniesla nám radosť i veľké nádeje. Ale *čert nikdy nespí*, hovorí naše príslovie, nuž nespime ani my. Aby obeť komunistického režimu neboli márne. Aby sme raz na náš pamätník vo Vrakuňi mohli dať aj meno prvého mučenika komunizmu, nášho pána prezidenta Dr. Jozefa Tisu. Jeho heslo, *keď sa veľkí bijú, malí pod stôl*, nech je aj dnes pre nás memento.

Požehnané veľkonočné sviatky všetkým čitateľom Svedectva želá

Ján Košiar
duchovný PV ZPKO

SVEDECTVO, mesačník Politických väzňov Zväzu protikomunistického odboja • **Vydavateľ:** PV ZPKO, založený v roku 1990 pod názvom Konfederácia politických väzňov Slovenska (KPVS) • **Šéfredaktorka:** Eva Zelenayová • **Redakčná rada:** Ján Košiar (predseda), Bruno Čanády, Ján Litecký Šveda, Ivan Mrva, Ivan A. Petranský, Jozef Rydlo, Juraj Vrábek a Eva Zelenayová • **Adresa redakcie:** 811 06 Bratislava, Obchodná 52 • **Telefón:** 02-5263 8156 • **e-mail:** ustredie@pv-zpko.sk • **webová stránka:** www.pv-zpko.sk • **ICO:** 00679879 • **Cena jedného výtlačku:** 2 EUR • **Predplatné:** 20 EUR/kalendárny rok • **Predplatné pre zahraničných abonentov:** 50 USD vrátane poštovného. • **Číslo účtu v Prima banka Slovensko, a.s.:** SK74 3100 0000 0040 0012 8109 • **EV:** 3851/09 • **Tlač:** PRINTLAND, s.r.o. • **Nevyžiadané rukopisy nevraciamy** • **ISSN:** 1338-404X • **MATERIÁLY** uverejnené v rubrikách „Čitateľské fórum“ a „Spomienky“ vyjadrujú názory občanov a čitateľov.

Vyhlásenie

V roku 1947 spolu s popravou prvého slovenského prezidenta Jozefa Tisu popravili prisluhovači Prahy a Moskvy aj slovenský národ a Katolícku cirkev. Že aj po roku 1989 zostali na Slovensku v masívnej väčšine komunisti, svedčí najnovšia hra naštudovaná DPOH v Bratislave. Na množstve billboardov je propagovaná pod názvom *Kňaz. Martýr? Vrah! Hitlerov prezident*. A aby toho nebolo dosť, premiéru jej tvorcovia naplánovali na výročie sviečkovej manifestácie!

Čo vlastne tým nenávisným aktom chceli obyvateľom Slovenska dokázať? Že nemajú ani poňatia o slovenských dejinách? Že nemajú dušu len otrocké dedičstvo svojich komunistických predkov? Že nemajú nijaký rešpekt pred národom, veriacimi, Cirkvou a znovu sa pustili do plnenia revolučných plánov svojich ideologických vodcov? Zdá sa, že je to tak. Lebo práve teraz, keď sa už aj svet zbavuje ťarchy zvrátených ideológií, napr. gender, progresívne vedenie divadla použilo

ako svoju zbraň kňaza, skonštruovaného v ideologickej nenávisti ako zločineckú obludu, akou sú vlastne oni sami. Nie, nedá sa mlčať, keď lož víťazí nad pravdou, keď sa zneužíva nevyjasnená historická epocha na hanobenie národa, keď sa hrubo útočí na ľudské práva veľkej časti obyvateľstva.

Politickí väzni vyzývajú na tvrdú reakciu aj Konferenciu biskupov Slovenska, vlasteneckých a konzervatívnych politikov a v neposlednom rade aj Generálnu prokuratúru SR a ombudsmana.

V roku 1996 prijala NR SR zákon č.125/1996 o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického režimu. A v roku 2025 oslavou komunistických zvráteností, ktorých výsledkom bola aj poprava Jozefa Tisu, sa hanebne vraciame k tomuto nemorálnemu a protiprávnemu režimu? Organizácia politických väzňov komunizmu dôrazne protestuje voči uvedeniu hry *Kňaz. Martýr? Vrah! Hitlerov prezident* a žiada jej okamžité stiahnutie z repertoáru divadla a jej billboardov z mesta.

Predsedníctvo PV ZPKO

Zbavme sa ideologických zločinov

Deficit informácií v spoločnosti o fungovaní bývalého režimu prináša svoje ovocie. Už nielen ľavičiarsky politik je presvedčený o tom, že „komunisti zobrali slobodu kšeftárom, podvodníkom, zlodejčikom a nemorálnym cynickým a arrogantným miliónárskym prasatám“. V súčasnosti sa už aj v alternatívnom médiu zabávajú na tom, ako z najväčších komunistov sa po roku 1989 stali najväčší bojovníci proti komunizmu. Toto je výsledok absencie dekomunizácie po zmene režimu, najmä v historických vedách, školstve a napokon aj v celej spoločnosti.

Komunistická moc si ako prvú dala za cieľ likvidáciu Cirkvi. Ba dokonca ešte pred oficiálnym uchopením moci v roku 1948 na výstrahu popravila katolíckeho kňaza, bývalého prezidenta Slovenskej republiky Jozefa Tisu. Tento moment sa tak zapísal do vedomia ľudí, že mnohí cirkevní predstavitelia sa ani po roku 1989 neopovážili verejne hovoriť o štátnej samostatnosti Slovenska, aby neskončili ako Tiso. A ako vidno, dodnes je toto historické obdobie tabu a do spoločnosti

aktuálne, bez akýchkoľvek prekážok, prenikajú slobodomurárske idey, že náboženstvá sú len spoločenské sekty a treba sa ich zbaviť. Takže komunistický režim pokojne a bez odporu vplával do liberálneho progresizmu, ktorý je ešte zhubnejší pre spoločnosť než bol komunizmus.

SLOVO SVEDECTVA

V aktuálnom čísle Svedectva prinášame rozhovor s kňazom Jozefom Mydlom, ktorý je ďalším v poradí, čo svedčí o zločinoch komunistického režimu proti ľudskosti, lebo sám bol jednou z jeho obetí. Cirkev ako celosvetovo dobre organizované spoločenstvo sa stala terčom útokov každého ideologicky zameraného systému. A že komunistický režim zanechal silnú stopu v povedomí obyvateľstva aj u niektorých cirkevných predstaviteľov sme sa mali možnosť presvedčiť počas kovidu. Nezabojovali za ľudskú dôstojnosť, poddali sa záporným nariadeniam aktuálnej moci, čo sa na Slovensku nestalo nikdy v minulosti. Aj preto máme toľko martýrov, pravých bojovníkov za ľudské práva, ale, čuduj sa svete, aj dnes nepohodlných spoločenskému nastaveniu.

Čo samozrejme oslabuje prirodzenú odolnosť ľudí proti zlu a ľahko sa stávajú korisťou ideologických manipulátorov. Dôkazom je veľké percento voličov Progresívneho Slovenska, ktorí sa hlásia ku všetkým formám degradácie ľudskej prirodzenosti. V Spojených štátoch sa tomuto celosvetovému trendu postavil prezident Trump, no dokedy to vydrží? Dokedy mu svetoví globalisti dovoľia hrať úlohu záchrancu západnej civilizácie? Jeden náboj ho už trafil...

Európska civilizácia stojí na kresťanských základoch. Vďaka tomu prežila ideologické blúznenia v rozličných obdobiach. Na Slovensku jestvuje ešte v mnohých komunitách prirodzený inštinkt zachovať tradíciu predkov, dokonca ju máme spomenutú aj v preambule Ústavy SR. Je najvyšší čas, aby sa reálne zmysľajúci politici zomkli a konečne upratali ideologické zločiny z minulosti v našej histórii a postarali sa o prevzatie zodpovednosti za našu budúcnosť. Máme jedinečnú šancu, aká sa nemusí opakovať.

Eva Zelenayová
šéfredaktorka

Bilancovali v Košiciach

Výročná členská schôdza RO PV ZPKO v Košiciach sa uskutočnila 10. marca 2025. Predchádzala jej pietna spomienka na Hlavnej ulici č. 66 pred tabuľou popravených, umučených a prenasledovaných politických väzňov v boji proti komunizmu. K účastníkom spomienky sa prihovril predseda regionálnej organizácie v Košiciach Juraj Vrábek.

Schôdzu otvoril Ing. Ján Brodňanský a vyzval prítomných na minútu ticha za zosnulých členov. V správe o činnosti regionálnej organizácie informoval prítomných jej predseda Juraj Vrábek. V úvode svojho príhovoru zhodnotil súčasnú situáciu na Slovensku, ktorá nie je podľa pôvodných predstáv politických väzňov. V druhej časti svojho prejavu informoval prítomných o záverečných výsledkoch, prijatých na Výkonnej rade PV ZPKO v Bratislave. Zameral sa na autobusový zájazd pri príležitosti pietnej spomienky „Jáchymovské peklo“. Uskutoční sa v dňoch 23. a 24. mája.

Ďalej oznámil prítomným, že vedenie našej organizácie pri príležitosti 35. výročia jej vzniku plánuje uskutočniť seminár. Poprosil, aby deti politických väzňov vydávali svedectvá do nášho časopisu, ako prežívali odlúčenie svojich rodinných príslušníkov, ktorí boli nespravodlivo stíhaní.

Zameral sa aj na náš časopis Svedectvo, na ktorý sme nedostali finančné prostriedky od štátu. Konštatoval, že ak by časopis nemohol vychádzať, bola by to veľká škoda z hľadiska mapovania komunistických zločinov, ale aj z hľadiska historickej pravdy. V ďalšej časti svojho príhovoru pripome-

Ing. Rudolf Čičák (zľava), Juraj Vrábek a Marián Žalobín pred pamätnou tabuľou v Košiciach. Foto archív

nul prítomným hlavné akcie, ktoré sa uskutočnili v roku 2024, na ktorých sa zúčastňovali členovia košickej pobočky.

Vecnými darmi odmenil Ing. Rudolfa Čičáka a pána Mariána Žalobína za ich mimoriadnu angažovanosť v košickej organizácii. Na výročnej členskej schôdzi bol prijatý a schválený nový člen pán Peter Varga.

Po diskusii a schválení uznesenia výročnú členskú schôdzu ukončil Juraj Vrábek s prianím dobrého zdravia všetkým členom.

Juraj Vrábek

predseda RO PV ZPKO Košice

Zo schôdze na sv. omšu

Účastníci schôdze ● H. Halková odovzdáva odznaky PV ZPKO P. Kyselovi a A. Šurinovej. Foto archív

Výročná členská schôdza RO PV ZPKO v Banskej Bystrici sa konala 10. marca 2025 v Diecéznom centre.

Predsedička organizácie Helena Halková privítala hostí vdp. Petra Jurčika z Martina, syna politickej väzenkyne pani Jurčikovej a Kvetoslava Gregora, predsedu RO PV ZPKO v Žiline. Schôdza pokračovala správou o činnosti za minulý rok, ktorú podala predsedníčka organizácie H. Halková. Hospodárka Anna Benčátová prečítala správu o hospodárení.

Predsedička organizácie H. Halková požiadala členov o dve percentá z daní pre PV ZPKO a pripomenula aj stále aktuálnu požiadavku, osloviť prípadných darcov ochotných prispieť organizácii finančne či materiálne.

Ďalej hovorila o potrebe získavať nových členov, pričom odovzdala odznaky našej organizácie jej novým členom, Adriane Šurinovej a Pavlovi Kyselovi. Za neoceniteľnú prácu sa poďakovala pani Benčátovej, Filovej a pánovi Murajdovi. Informovala prítomných o plánovanej ceste na pietu do Jáchymova. Po skončení schôdze sa členovia regionálnej organizácie zúčastnili sv. omše vo Farskom kostole v Banskej Bystrici.

Helena Halková

predsedička RO PV ZPKO v B. Bystrici

Korec medzi nami

Vydavateľstvo LÚČ k stému výročiu narodenia Jána Chryzostoma kardinála Korca vydalo knihu *Kardinál*

Ján Chryzostom Korec, ktorú 26. marca t. r. predstavilo verejnosti. Podujatie sa uskutočnilo v refektári hospitálскеj

rehole sv. Jána z Boha v Bratislave za účasti apoštolského nuncia Nicolu Girasoliho, ktorý sa prítomným aj prihovril.

Zúčastnil sa tiež biskup František Rábek a gréckokatolícky biskup Milan Lach. V preplnenej sále odznali odborné príspevky o živote a diele kardinála Korca, ale aj spomienky jeho spolupracovníkov. Je evidentné, že v súčasnosti chýba Cirkvi taký veľikán, akým nesporne kardinál Korec bol. Je to o to naliehavejšie, že boj proti Cirkvi a kresťanským tradíciám oživa nielen u nás, ale aj vo svete s neskrývanou agresiou. Na vydaní knihy spolupracoval tiež duchovný našej organizácie Ján Košiar.

Vpravo vzácní hostia v refektári rehole.

Foto Eva Zelenayová

(red)

Pavol Kalinaj - svedok svedomia

V Bijacovciach si politickí väzni každoročne 17. februára pripomínajú výročie popravu Pavla Kalinaja. Pri tejto príležitosti odovzdal podpredseda PV ZPKO Štefan Novák pamätnú medailu PV ZPKO dlhoročnému starostovi obce Mgr. Jánovi Pivovarničkovi (na obr.). Stalo sa tak prvý raz, čo pamätnú medailu získal občan, ktorý nie je členom organizácie politických väzňov.

Pavol Kalinaj sa narodil 14. júla 1915 v Bijacovciach, okres Levoča. Od roku 1946 pracoval až do svojho zatknutia 30. júna 1949 na Povereníctve vnútra v Bratislave. V práci sa zoznámil s Bernardom Jaškom, ktorý obsluhoval diaľnopisovú ústredňu a spolu s kolegom Pavlom Hajdinom ho presvedčili, aby využil svoju pracovnú pozíciu a získaval informácie o prenasledovaní Katolíckej cirkvi.

Pavol Kalinaj bol postavený pred dilemu či slúžiť zločineckému režimu alebo pod vplyvom svojho svedomia ísť proti prúdu. Rozhodol sa pre druhú možnosť. Jeho činnosť však bola odhalená.

Žalobu na Pavla Kalinaja podal neslávny vrchný vojenský prokurátor Anton Rašla, známy svojou krutosťou a nespravodlivosťou. Za jeho čias pohlavári komunistickej moci páchali tie najodpornejšie a najmasovejšie zločiny proti ľudskosti. Boli pošliapované občianske a ľudské práva, vykonštruované rozsudky, páchané vraždy a popravy.

Pavol Kalinaj bol obžalovaný za ohrozenie republiky a vyzvedačstvo, pretože prostredníctvom Štefana Uhrina informoval biskupa Michala Buzalku o niektorých operáciách ŠtB, namierených proti kňazom a Rímskokatolíckej cirkvi.

Za túto činnosť bol odsúdený na trest smrti – obesením.

Pamätná medaila v rukách J. Pivovarnička.

Foto archív

Jeho vyšetrovacía väzba bola sprevádzaná krutým mučením. Po piatom dni vo väzení mu vyšetrovatelia bitkou polámali rebrá. Od neustálych bitiek a psychického nátlaku nebol schopný pohybu a stal sa nevládnym. Na šibenicu ho museli vyniesť, čo bolo protizákonné. Nepomohla ani žiadosť manželky Kláry Kalinajovej o zmenu rozsudku pre svojho manžela, ktorá sa starala o šesťnásťmesačné dieťa. Spolu s Bernardom Jaškom bol 17. februára 1951, ráno o 4.55 hod., popravený za svoju pravdu a svoje presvedčenie, ktoré ostanú navždy zapísané v jeho rodnej obci.

Pavol Kalinaj nám ukázal, že nad nespravodlivými zákonmi je ešte svedomie a to bola jeho odpoveď všetkým surovým eštabáckym vyšetrovateľom, prokurátorom a sudcom.

V roku 1990 bol Vyšším vojenským súdom v Trenčíne rehabilitovaný a v roku 2004 mu prezident republiky udelil Rád Ľudovíta Štúra III. triedy in memoriam.

Pre budúce generácie nám Pavol Kalinaj zanechal odkaz, ktorý nikdy nebude zabudnutý.

Juraj Vrábek
predseda RO PV ZPKO Košice

Študenti v roku 1947

Báseň **Študentská rozlúčka** uverejnil tajný študentský časopis *Nástup*. Vydávali ho študenti Hviezdoslavovho krúžku gymnázia v Nových Zámkoch pod vedením dp. Dr. Věvlada Gajdoša, profesora na gymnáziu. A šírili ho študenti po celom Slovensku. Časopis mal kresťanský a národný obsah. Komunistická polícia v septembri 1947 uväznila vyše 170 študentov a ich spolupracovníkov. V roku 1947 to bola druhá veľká vlna odporu a zatýkania. Prvá vlna odporu proti nastupujú-

cemu komunistickému bezpráviu sa uskutočnila v apríli 1947, po hanebnej poprave prezidenta prvej Slovenskej republiky Dr. Jozefa Tisu.

Ako študenti sme svojou činnosťou prejavili ostrý odpor proti nastupujúcemu režimu komunistického bezprávia, útlaku, protináboženského boja, diktatúry. V nasledujúcich mesiacoch i rokoch podstúpili sme mnoho utrpenia vo väzniciach, v táborech nútených prác, v PTP, a prenasledovanie aj našich rodín. Napriek drsným

príkormiam sme ostali verní vznešeným myšlienkam kresťanstva, občianskej a národnej slobody a obetavosti pre dobro, pravdu, spravodlivosť. Ďakujeme Bohu za jeho vzácny dar – samostatný štát. Chceme ho chrániť a budovať v duchu zmierenia a spolupráce všetkých občanov. V pevnej jednote pre dobré dielo. Na duchovnom základe kresťanského učenia, verní dedičstvu sv. Cyrila a Metoda a našich obetavých národovcov.

Július Homola

Július Homola uprostred svojich hostí.

Foto Eva Zelenayová

Július Homola

Študentská rozlúčka

(s Banskou Štiavnicou)

Zlapali nás v škole ako vtáčika. / Tie sľedivé policajné šelmy. / Letáky skryli sme včas v byte školníka / to nás teší veľmi. / Zrazu mi žandár kmáše knihu frančiny / a zúri: Ty špión francúzsky! / - Pardón – bránim sa, - som študent bez viny / „my tóže učimsja pa rúsky“. / Už hore ulicou nás vedú, / strach visí nad mestom ako meč. / Tu v putách poznáš ľudskú biedu, / splašení známi bočia preč. / Len mladá láska nezná bázne, / odvážne bozky nám hádzu naše dievčatá. / V očiach slzy, srdcia tľúť rázne. / Zbohom, Štiavnica, slnkom objatá! / Zbohom, študentské hniezdo šťastných snov! / Zbohom, vy naše krásne lásky! / Zbohom, hviezdy nad Botanickou záhradou! / Drancuje našu vlasť ošiaľ ťažký. / Dravci ubili náš štát aj hrdinu. / Žiaľ zvieria hrdlo ako ostrá niť. / Nie, slovenský vrúcny duch nesmie zahynúť! / Bože náš, prosíme ťa, pomôž uchrániť / vernosť mocnejšiu ako strach a smrť, / keď číhajú na nás hrôzy neznáme. / Rodáci, naša krv a vlasť, zdravá buď! / Viery a slobody sa nevzdáme.

Pondelok 16. septembra 1947

Neúnavný bojovník za pravdu

Július Homola sa narodil 15. marca 1930. K jeho jubileu mu v zariadení pre seniorov v Prečtanoch osobne gratuloval predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda, duchovný organizácie Ján Košiar a šéfredaktorka *Svedectva* Eva Zelenayová za prítomnosti početnej rodiny oslávenca.

Julko Homola celý svoj život prežil ako bojovník za pravdu. Obracal sa na rozličné inštitúcie, ba aj na prezidenta republiky, aby poukázal na nepravosti komunistického režimu najmä v súvislosti s prístupom k Cirkvi, kňazom a veriacim. Julko bol v maturitnom ročníku, keď ho Štátna bezpečnosť vyťahla zo školy a jedenásť mesiacov, ako sám povedal, si „užil“ vyšetrovacej väzby v bratislavskom Justičáku. V roku 2016 poskytol *Svedectvu* (č.. 6) rozhovor a odpovedal aj na otázku, ako on vnímal vznik prvej Slovenskej republiky, čo sa mu stalo osudným, podobne ako mnohým Slovákom túžiacim po slobode.

„Za prvej Č-SR mnohí cudzinci mali u nás dobre platené služobné miesta a mnohí naši, aj lepšie vzdelaní, biedili ako nezamestnaní. Aj môj bratranec, absolvent učiteľského ústavu, po dvoch rokoch bez zamestnania musel odísť učiť Slovákov do Rumunska. Niet divu, že sme v jeseni 1938 všetci uvítali autonómiu Slovenska a tiež 14. marec 1939. Nie, neboli sme nacisti ani fašisti. Iba normálni Slováci, ktorí túžili po spravodlivosti. Ľudskej a Božej. Národnej aj sociálnej,“ povedal pre *Svedectvo*.

Julkovi Homolovi za celú organizáciu politických väzňov želáme Božiu pomoc pri prekonávaní ťažkosti z vysokého veku a ešte veľa radosti z obetavosti jeho najbližších.

Eva Zelenayová

Svätopluk a vznik Strednej Európy – III. časť

Kráľovstvo Slovenov, nie Veľká Morava

Potvrdenie pápežského patronátu zo skorej jesene roku 885, alebo prečo je lepšie namiesto Veľkej Moravy používať termín Kráľovstvo Slovenov. Podobne ako v korešpondencii spred piatich rokov, aj tu pápež Svätoplukovi vyjadruje hneď na začiatku vďaka za vec

šírenia kresťanstva, za jeho „horlenie za vieru“. Pre všetkých tých, ktorí radi spochybňujú precíznosť rímskej kancelárie treba podčiarknuť, že Štefan V., podobne ako jeho predchodca, kladie hneď na prvom mieste dôraz na kontinuitu patronátu svätého Petra nad Svätoplukom osobne, jeho veľmožmi i všetkým ľudom Svätoplukovej krajiny. List nového pápeža je teda confirmáciou, potvrdením predchádzajúceho listu *Industriae Tuae*.

Názov Svätoplukovej štátu tu nie je *expressis verbis* spomenutý. Možno ho však odvodiť od Svätoplukovho oslovenia – *rex Sclavorum*, teda kráľ Slovenov. Krajina, ktorej potvrdzuje rímsky pápež svoju protekciu je **Regnum Sclavorum**, teda Kráľovstvo Slovenov.

Toto pomenovanie sa niekomu môže zdať neobvyklé. Rád by som tu však pripomenul, že použitá nomenklatura systémovo zapadá do celkovej koncepcie dobového karolovsko-rímskeho pokusu o vzkriesenie Rímskej ríše v podobe **Universum Christianorum**, teda spoločenstva kresťanov. Jednota kresťanského spoločenstva v 9. storočí mala byť zabezpečená po stránke doktrínalnej (otázka *Filioque*) a používaním latinského jazyka ako jednotného komunikačného nástroja impéria.

Na druhej strane si aj v Ríme dobre uvedomovali, že proti týmto jednotiacim ideám stoja naprieč Európou odstredivé sily rozličných kultúrnych a politických partikularizmov. Práve z tohto dôvodu pristúpili k rozdeľovaniu Európy na niekoľko častí. Ako kľúč k tomuto deleniu zvolili dominantný jazyk bežnej komunikácie. Šlo nepochybne o určitú abstrakciu, konštrukciu, ktorá často nemala svoje opodstatnenie v aktuálnej historickej realite. Ako však napokon ukázali dejiny, myšlienka vytvárania širších politických subjektov na základe ich spoločne zdieľaného jazyka mala svoju vnútornú formatívnu silu.

Ako sa z Heptarchie stalo Kráľovstvo Angličanov

Pre porozumenie tu uvediem jeden príklad za všetky. Len ťažko by ste hľadali na Britských ostrovoch v 9. – 10. storočí politický útvar, ktorý sa volá *Regnum Anglorum*. Pred nájazdom vikingov tu bolo sedem anglosaských kresťanských kráľovstiev známych ako Heptarchia, s rozmanitými kultúrnymi i politickými tradíciami. Situáciu ešte viac komplikovali na západe waleské kráľovstvá a neskôr na severovýchode pohanskí Dáni, a iní Normani, ktorí sa tu práve hromadne usídľovali.

I napriek tomu sa už v 9. storočí Alfréd Veľký začal titulovať ako *rex Anglorum Saxonum* (*Angul-Saxonum*), teda kráľ Anglosasov. Jeho vnuk Aethelstan sa už identifikoval ako kráľ Angličanov (*Rex Anglorum*). Niežeby niečo ako nejaké spoločné povedomie anglosaských obyvateľov Británie vôbec neexistovalo. Divergentné sily starších kmeňových kráľovstiev, Walesanov

a pohanských Dánov však boli tiež mocné. Zo strany Alfréda a iste aj jeho vnuka Aethelstana teda šlo o strategické zovšeobecnenie určené pre všetkých ľudí, ktorí komunikovali v starej angličtine. Zdá sa pritom logické, že Alfréd k tejto pomyselné konštrukcii dospel počas svojho pobytu v Ríme, kde mal od pápeža Leva IV. prijať aj pomazanie.

Po svojom návrate na ostrov možno vidieť zo strany dezignovaného kráľa i pápežstva jasný cieľ – kresťania v tejto časti Európy mali vytvoriť širšiu protipohanskú jednotu. Želaná jednota mala byť tak ako v iných častiach Európy postavená na spoločnej katolíckej viere a jazykovej príbuznosti kresťanov. Hoci jazykový faktor činnosti Alfréda Veľkého bol známy, veď Alfréd osobne inicioval početné a zaujímavé preklady kresťanských a právnych textov do dobovej angličtiny, málo sa doteraz uvažovalo o celkovom dobovom kontexte *Occidentu*. Vráťane jeho východného okraja.

To, čo si ani dnes nedokážu poriadne uložiť v hlavách niektorí historici, si však dobre uvedomovali tvorcovia strešných konštrukcií latinskej Európy v Ríme i Aachene. **Okrem iného na to poukazuje aj bezprecedentné uznanie staroslovenčiny Hadriánom II.**

Príklad Germanie a Galie

Význam príťažlivosti dominantne zdieľaného jazyka ako jedného z primárnych identifikačných znakov širších komunit, mal poslúžiť ako základ pre vytvorenie väčších politických konceptov kresťanského impéria 9. storočia (**Imperium Christianum**). Po rozdelení obnoveného Rímskeho impéria zmluvou vo Verdun v roku 843 sa tiež uplatnil u dvoch dominantných subjektov pôvodne jednotnej Franskej ríše. Do dobovej terminológie okrem prirodzeného a jazykovo neutrálneho delenia na Východofranskú a Západofranskú ríšu sa postupne celkom jasne vkradlo aj označenie týchto kráľovstiev odvodené od dvoch dominantných komunikačných nástrojov na ich teritóriách.

Takto sa už Ludovít II. tituloval ako *rex Germaniae*, respektíve *Germanorum*. Z toho najneskôr v časoch neskorých Otovcov bol odvodený nový titul východofranských kráľov *rex Theutoniorum*. Pritom aj tu, rovnako ako v prípade dobového Anglicka, treba podotknúť, že **Regnum Theutonicorum** tvorili politické a kultúrne subjekty s často veľmi diverznými historickými a kultúrnymi tradíciami, navyše často proti sebe naladené. Za všetky spomeniem iba tradičný antagonizmus Bavorov a Sasov. Podobne na tom bola aj západná časť impéria, ktorá sa zvykla od druhej polovice 9. storočia tiež titulovať **Regnum Galiae**, teda Kráľovstvo Galia, Galské kráľovstvo, s dominantným starofrancúzskym jazykom.

Koncept vyšších politických jednotiek kreovaných na základe prevládajúceho jazyka sa nakoniec presadil aj na sklonku ďalšieho storočia v rámci politiky Otovcov známej ako *Renovatio Imperii Romanorum*, teda obnovenie Rímskeho impéria. **Impérium malo byť Tetrarchiou tvorenou štyrmi provinciami Galiou, Germániou, Itáliou a Sclavinou.**

Martin Homza

Spomienky na Sviečkovú manifestáciu

Leje ako z krhly, ale tisícky ľudí priamo na námestí, a tiež v okolitých uliciach, pôsobia mimoriadne hrejivo. Okolie otepľuje aj živý požiarnický ruch, množstvo polievacích áut a špeciálnej techniky, ktoré oživujú zmoknutý priestor. Vládne mu uniformita – policajná požiarňa, uniformy špeciálnych oddielov s obuškami, helmami a štítmami, uniformita dáždnikov a za chvíľku aj uniformita sviečok. Tie sa zapalujú po skutočne slávnostne a precítene zaspievanej štátnej hymne, pri ktorej, napodiv, štátne orgány neprejavujú úctu, nestavajú sa do pozoru. Prečo? Chystajú sa totiž na štart.

Do zástupu začínajú vchádzať policajné autá a snažia sa vytlačiť ľudí zo stredu námestia. Koľko ich je? Dvadsať? Tridsať? Neviem, uskakujem naraz pred tromi – štyrmi. Aj tak trvá asi 10 minút, než ľudí odpracú.

Niektorí kopú do áut. Sú to provokatéri? Vymykajú sa totiž z celkového rámca oslavy ľudskej dôstojnosti. Ináč, uniformovaní príslušníci sa správajú slušne, vodu múti niekoľko (tiež je záhada, koľko) „spolupracovníkov v civile“. Pomedzi modlenie a spev nábožných piesní občas začujem bolestné výkriky mlátených ľudí, avšak len veľmi matne. Cez dáždniky nie je vidno, ani čo sa deje v blízkom okolí. Z toho však, čo som registroval a počul od iných, mám dojem, že „obťažovali“ väčšinou starých mužov a ženy. Na tých silnejších, hoci neagresívnych, asi nemali títo námedzní robotníci odvalu a dostatočný motív.

Dostal som sa do skupiny, ktorú zatlačili pred fontánu. Pred nami defilovalo asi 30 – 40 spomínaných výtečníkov, ktorí sa postavili do jedného radu a zaujali výstražné gorilie a boxerské pozície.

Na kompaktnú a ešte k tomu zhustenú masu, ktorá sa spokojne venovala svojim náboženským výlevom, však akosi nemali chuť zaútočiť. Okolo nás vládlo šťastie a zhasínajúce sviečky sme si pripaľovali s úsmevmi: „Kto za pravdu horí...?“ Pod dáždnikami horeli celkom slušne.

Medzi nezúčastnenými asi vznikol strach z požiaru, polievacie autá začali pracovať naplno. Ľudia však, obľčení do dažďa, iba pobavene nastavovali dáždniky, aby im nenatieklo do topánok. Som človek veľmi extrovertný a v duši sa mi rodili poznámky, ktoré okolie síce prijímalo s úsmevom, ale so značnou dávkou nedôvery. Zdá sa, že demokratické tradície nášho národa začínajú vytláčať vynútené konšpiratívne tendencie. Je to chorobný proces a je treba skutočné odhodlanie, aby sa dal zastaviť. „*Takže toto má byť slovenské národné divadlo?*“ – komentujem dianie okolo a pridávam pár otáznikov. „*Zhora prší, zospodu nás polievajú a z bokov sprchujú vodnými delami – čo to má byť – predčasná polievačka alebo skupinový krst? A prečo nás vlastne polievajú? Asi preto, aby sme lepšie rástli.*“

Vodné delá som okúsil až v závere. Nepomohli mi ani rezervné okuliare a tak ďalšie dve až štyri otužujú-

ce dávky som už prijal s nezdvorilo obráteným chrbtom. Pár starších žien to zhodilo z nôh, asi chceli upratovacie orgány okrem umytia mesto aj poutierať. Jeden z účastníkov sa mi snaží pripáliť sviečku a s účasťou sa pýta: „*Nějak se třeseš, mladíku!*“

Odpovedám: „*Je mi zima!*“ On na to: „*Musíš vydržet!*“ Hovorím: „*Dvadsať rokov som čakal na toto jarné počasie, vydržal by som až do rána!*“ Moravák sa usmeje a pokračuje v modlitbe.

Ľudia sa však držia, my v strede sa nerozchádzame, asi sme nielen ponížení a urazení, ale aj mierne nahnevaní – za tie roky. Nie je teda pravda, že by sme boli rozohnaní, boli sme iba rozháňaní. Samotní starší spomedzi manifestantov nám hovoria: „*Mládež, rozídme sa, polhodina uplynula a pobožnosť sa skončila.*“ Pretláčam sa teda cez zástup preplnenou Gorkého ulicou. Na cestu nám hučia policajné sirény množstva áut. Pripomína to plašenie divej zveri a nie vyprevádzanie vlastných občanov, ktorí si vyšli na trochu početnejšiu jarnú prechádzku. Prídem večer domov, vylejem si vodu z topánok a vreciek a idem si pozrieť televízne noviny, veď som mal dojem, že sa tam aj fotografovalo a nakrúcalo. Dozviem sa akurát, že v preplnenom centre mesta sa nachádzala akási hŕstka, o ktorej škoda reči, a že drvivá väčšina si svoje duchovné potreby uspokojovala v papučkách pri Angeline. Ráno si kupujem dvoje noviny. V oboch je do písmena to isté, čo aj v bezprostrednej televíznej reakcii. Čo mi pritom napadlo? Okrem iného, že keď dvaja hovoria to isté, nebýva to väčšinou to isté. A aké to bolo? Takéto.

Vlado Gregor

Na margo

Text napísal autor ešte mokry, keď sa vrátil z manifestácie. Ako sám uviedol, „kádéháci to doteraz neuvěřnili. A vydali o tom už kopu zborníkov“.

Slovenská história – slovenské tabu?!

V slovenskej minulosti je najviac tabuizované obdobie od roku 1938 do roku 1947. Na jeho začiatku je 6. október 1938, deň, počas ktorého vyhlásili v Žiline autonómiu Slovenska. No my ho oslavujeme ako Deň hrdinov Karpatsko-duklianskej operácie, pričom tá operácia v ten deň sa

ani nezačala, ani neskončila. Toto obdobie poznačila existencia Slovenského štátu, vyhláseného Snemom 14. marca 1939, a ukončila justičná vražda jeho prezidenta, kňaza Dr. Jozefa Tisu, keď ho Benešom inštruovaný „národný súd“ odsúdil na trest smrti obesením 18. apríla 1947. Tento prezident bol v konečnom dôsledku jedinou hlavou niektorého zo štátov, akého takto hanebne usmrtili po skončení druhej svetovej vojny. Žiaľ, slovenská historiografia prešľapuje na jednom mieste, keď už osem desaťročí je spokojná iba s negatívnym hodnotením tohto obdobia.

Aktuálne sme svedkami neveriteľného „výkonu“ našej umeleckej obce. „Naši“ umelci dokážu urobiť z prezidenta Tisa „vraha“ a zo skutočného vraha Černáka takmer národného hrdinu, čo si zaslúži podmienený trest na slobode! Bratislavu oblepila masívna reklama divadelnej hry *Hitlerov prezident*, ktorá sa zrodila v hlavách dvoch ladies. Zámorskej Madeline Vadkertyovej, ktorá napísala dieľo *Slovutný pán prezident* údajne na základe listov z prezidentskej kancelárie, uchovaných v archíve, a domorodej Ľuby Lesnej, asistentky – predstavte si – poslanca Národnej rady SR za KDĽ Jána Horeckého! Tú hru na deň Zvestovania Pána uviedli v Divadle P. O. Hviezdoslava. V tom divadle, ktoré sa len nedávno prezentovalo hlavou Ľudovíta Štúra na podnose na spôsob Jána Krstiteľa.

V deň premiéry Hitlerovho prezidenta sme si pripomenuli aj výročie známej bratislavskej sviečkovej manifestácie z roku 1988, dnes je to pamätný deň zápasu za ľudské práva. A práve: ľudské práva! Majú ich popri živých aj mŕtví? Už samotný názov hry *Hitlerov prezident* a sprievodný slogan na obrovských bilbordoch: *Kňaz. Martýr? Vrah!* a iný reklamný „vzorec“: *Kňaz. Zločinec. Vojnový zločinec. Hitlerov vojnový prezident. Jozef Tiso* – sú na míle vzdialené od reality. Jednoducho nič z toho nie je pravda.

Ak DPOH a spol. nedokážu predložiť dôkazy o tom, čo tvrdia, mal by sa na nich vzťahovať § 373 Trestného zákonníka, podľa ktorého je ohováranie trestným činom. Nemala by konať generálna prokuratúra, ktorá prejavila iniciatívu pri premenovaní Tisovej ulice vo Varíne? O intenzívnom úsilí akýchsi síl, ktovie kým platených, ktorým len ťažko možno priradiť prídavné meno „slovenské“, ničť všetko slovenské, svedčí aj uvedenie knihy plnej žľče *Slovenský štát v nás* v polovici januára v priestoroch Slovenskej akadémie vied. Pýtame sa, dokedy budú mať rozhodujúci vplyv v médiách, ale i v školskom vzdelávaní určité sily, ktoré ešte stále dostávajú „skadesi“ peniaze, aby ničili

a devastovali aj tak biedne historické povedomie Slovákov, najmä najmladšej generácie? Ich činy možno považovať za premyslený plán ako zdiskreditovať v podstate všetko slovenské. Zmení sa niečo po prijatí zákona o zvýšenej transparentnosti pri financovaní mimovládneho sektora? Zmení sa niečo na toľko očakávanej zmene obsahu vysielania verejnoprávnej televízie a rozhlasu?

Čiernou škvrnou na celých slovenských dejinách je neľudský osud nevinných obetí rasových represálií, najmä Židov. Pritom sa zabúda, že už pri prvých informáciách o skutočnom osude nevinných väzňov v Osvienčime Slovensko ako prvý štát zastavilo transporty. Aron Grünhut, aktívny funkcionár bratislavskej ortodoxnej židovskej obce, podáva v autentickom knihe *Katastrofa slovenských Židov* súvislosti tragického osudu slovenských Židov inak, ako sme naučení. Píše o úsilí vlády umožniť 50-tisíc Židov odchod do Palestíny, čomu zabránili bratislavskí sionisti.

Na tom, že Dr. Tiso zachránil mnoho nevinných životov, sa zhoduje viacero svedkov. „Koncom decembra 1944 malo byť na banskobystričskom námestí popravených pre výstrahu desať účastníkov povstania, bol som jedným z nich“, uviedol Václav Vaško v českom *Katolíckom týdeníku* 26. augusta 1990. „Na žiadosť Dr. Balka Tiso zakročil u Höffleho a docielil, že poprava bola odvolaná.“ V relácii *Pošta pre teba* v Slovenskej televízii 20. októbra 2011 uviedol osobné svedectvo Ján Budzák z Lendaku, že Jozef Tiso pred transportom do Osvienčimu zachránil 5. januára 1945 osemsto detí z ozdravovne v Dolnom Smokovci.

Jednou z kompetencií prezidenta je predovšetkým udeliť milosť. Porovnajme Dr. Tisa s ostatnými „našími“ prezidentmi. Za prvej ČSR (1918–1938) udelil T. G. Masaryk milosť 412 osobám odsúdeným na trest smrti. Počas funkčného obdobia prezidenta E. Beneša od mája 1945 do februára 1948 odsúdili tzv. mimoriadne ľudové súdy na trest smrti 738 ľudí, z toho 66 žien. Beneš ani jednu milosť neudelil!

Za Jozefa Tisu v čase, keď v Protektoráte Čechy a Morava „boli popravení na základe rozsudku, alebo bez súdu zabití statisíce ľudí, presné číslo sa dá ťažko určiť“, nebol na Slovensku vykonaný ani jediný rozsudok smrti. Mučenie, vyhánanie, vraždy a popravy prišli až po vojne. „Prezident Jozef Tiso nepodpísal ani jeden rozsudok smrti“, svedčí Eva Kristínová. „Tiso sledoval svoju zásadu chrániť slovenské životy, ako sa len dalo, a najmä po celý čas trvania Slovenskej republiky nepripustil, aby bol vykonaný čo len jeden rozsudok smrti.“ Podľa Iva Samsona bolo Benešovým krédom, ktoré zaznamenali očití svedkovia: „Tiso musí visieť!“

Tiso musel odvisnúť nie preto, žeby bol vrahom, ale preto, že bol symbolom predovšetkým hospodárskeho úspechu Slovákov v rokoch vojny.

Marián Tkáč

Tých, čo sa nedali prehovoriť, zlikvidovali

Pokračovanie z 1. strany

Náboženstvo ma učil vzácny kňaz Ľudovít Sabol Palko. Jeho brat bol počas prvej Slovenskej republiky poslancom Slovenského snemu, za čo dostal doživotie. Zatvorili aj jeho brata, kňaza Ľudovíta. On bol mojim vzorom. Študovať teológiu som sa rozhodol v roku 1968.

● **Keď ste boli v maturitnom ročníku, neprehovárali vás, neboli nejaké tlaky, aby ste si to rozmysleli?**

Neboli, možno sa báli do toho vrtať. V poslednom ročníku na Jedenáť-ročnej strednej škole sme mali peknú, mladú učiteľku dejepisu. Mala 23 rokov a chlapci, hovorili sme im chuligáni, si vymysleli, že ju budeme všetci sledovať pohľadom. So susedom, čo sedel za mnou, sme sa zhovárali, keď ma vyvolala a pýtala sa, kedy bola Veľká októbrová socialistická revolúcia. Hovorím jej, pani profesorka, ja som vtedy nebol na svete, ja to neviem. (Smiech) A ona hneď bežala za riaditeľom žalovať. Predsedníčka triedy jej to potvrdila, no a neskôr som sa dozvedel, že mi navrhlí trojku z chovania. Ale nedali.

● **Komunistický režim stál na marxistických základoch usporiadania spoločnosti, v ktorej nebolo miesto pre Cirkev, náboženstvo, duchovný život. Dnes už iste môžete povedať, čo to urobilo s národom, s jeho duchovnou identitou?**

Na tom stojí moje svedectvo v mojej knihe *Skúšaný život, väzeň na slobode*. Začínali od detí, od mládeže. Robili všetko pre to, aby deti nechodili na náboženstvo. Rodičom nechceli prijímať prihlášky, presviedčali ich, hrozili. Dokonca spartakiádu chceli využiť na zrušenie hodín náboženstva. Musel som sa brániť. Rodičia to tiež mali ťažké. Sledovali ľudí, čo išli do kostola, tlaky boli silné.

● **Takže to muselo poznačiť celú generáciu ľudí, čo vyrastala v takýchto pomeroch?**

Samozrejme. Zažil som to po vysviacke v roku 1973, keď som prišiel do farnosti Snina. Mnohí rodičia mali v škole problém s prihlasovaním detí

P. Jozef Mydla SJ

Foto Eva Zelenayová

na vyučovanie náboženstva. Učitelia ich zastrášovali, aby tak nerobili. Komunisti jednoducho chceli vybudovať ateistickú spoločnosť. Farár, druhý kaplán a ja sme preto sformovali stanovisko k tejto situácii a v nedeľných oznamoch sme ho vyhlásili. Citovali sme v ňom ústavný zákon o náboženskej slobode a trestný zákon, kde sa uvádzalo: kto bráni druhému vykonávať jeho duchovnú a náboženskú činnosť bude potrestaný. Vyzvali sme rodičov, aby podľa nariadenia rímskokatolíckeho Biskupského úradu v Košiciach si zapísali mená tých, čo akýmkoľvek spôsobom budú obmedzovať slobodu ich vyznania. Aby napísali sťažnosť a doniesli ju na farský úrad, ktorý ju postúpi na biskupský úrad a ten na ministerstvo. Oznam nebol nikde vyvesený, iba prečítaný v kostole na konci sv. omše. Vraj to vyšlo z iniciatívy vikára Štefana Onderka, ale neskôr sa od toho dištancoval.

● **Ako štát zareagoval na vašu horlivosť?**

Odobrali mi štátny súhlas na pastoračiu. Prišla mi pozvánka na dopravný inšpektorát. A z dopravných policajtov sa vykľul náčelník ŠtB Farkaš. Vypytoval sa ma na veci týkajúce sa spovede a môjho pastoračného prístupu k ľuďom. Odpovedal som mu, že o tom sa s ním rozprávať nebudem. No a dva roky po vysviacke som sa ocitol mimo pastoračiu.

● **Ako ste sa s tým vyrovnávali? Nelákali vás do Pacem in terris?**

Môj provinciál páter Srna mi ešte v seminári jasne povedal, že cesta jezuitu do Pacem in terris nevedie. Svoj postoj som oznámil aj ostatným kaplánom. A ako jediný z mladých kaplánov v okrese Snina som sa nezúčastnil schôdzky Pacem in terris, ktorú organizovali komunisti.

● **Kedy ste vstúpili do rehole? V tom čase predsa boli rehole zrušené?**

Počas štúdia teológie. Tajne. Je zaujímavé, že traja sme prečítali oznam o vyučovaní náboženstva, ale iba ja som bol postihnutý odobratím štátneho súhlasu. Po necelých dvoch rokoch kňazskej služby som mal ísť na Veľký piatok na poklonu kríža. A skutočnosť, že ma neskutočne rozboleli kolená, bola zamením, že moje utrpenie sa začalo: Vezmi svoj kríž a nasleduj ma. Lekár mi musel dať obstruk, ale nič nepomohlo. Pri liturgii som musel ísť na poklonu nielen na kolená, ale aj na ruky. Tam sa začala moja telesná bolesť.

● **Aj ste si v tom okamihu uvedomili, že ide o niečo veľké?**

Uvedomil som si, že je to signál, ktorý sa preniesol do reálneho života. Vtedy sa začali realizovať koncilové praktiky. Predmanželské a krstné nauky i stalo sa, že som sa v sakristii opýtal stredoškôľčky, ktorá sa mala stať krstnou mamou, či sa vie modliť Otčenáš. Jej otec stál opretý o dvere, vozil podpredsedu ONV a mi hovorí: „Ona nevie, veď je stredoškôľčka.“ Oponoval

som, že stredoškóoláci sa vedia modliť, chodia aj na spoved', na eucharistiu a na sv. omšu. A on ma nahlásil.

● Ale čo hlásil, že jeho dcéra nevie Otčenáš?

Onedlho prišli eštecháci s cirkevným tajomníkom, aby mi oznámili, že mi berú štátny súhlas na pastoráciu. A náčelník ŠtB mi hovorí: „Vy nie ste človekom.“ Prišli aj nasledujúci deň, lebo si zrejme mysleli, že ma zlomili. Tak som náčelníkovi povedal: „Vy ste mi včera povedali, že ja nie som človekom. To ako keby ste mi povedali, že som hovädó. Ja som sa jej pýtal, či vie Otčenáš. To u nás každý vie, kto chodí do kostola, to je základná modlitba. Aj vy viete Otčenáš, čo vás vaša matka naučila.“ Bez slova vstali a odišli. Stalo sa tiež, že prišiel jeden z nich, že ako ja presviedčam tých v nemocnici, a vytkol mi, že som spovedal aj pravoslávnych. Hovorím, keď už niekto umiera tak sa zamýšľa nad tým, čo bude s jeho večnosťou. Ja tých ľudí nepotrebujem presviedčať. A on hovorí, tak to dokážte aj mne. Ale moja námaha bola márna a tak som si spomenul, čo mi povedal o ňom môj spolukaplán, a opýtal som sa ho, prečo dal pokrstiť svoje dieťa, keď neverí. No, že to nie on, že to jeho žena. Takto pracovala Štátna bezpečnosť s kňazmi, ktorých chcela zastrážiť.

● Napriek tomu, že vám zakázali pastoráciu, bývali ste na fare?

Oficiálne mi papier poslali ako darček 25. decembra. Predtým sa mi vyhrážali, že mi zoberú plat, čo sa aj stalo, až prišla poštárka s listom. Požiadal som ju, aby mi ho doniesla až 6. januára, aby som mohol svätiť sviatky. A potom to už išlo, spočiatku som ešte mohol slúžiť súkromné omše v kostole, neskôr prinútili farára, aby ma dostal z fary.

● Čo ste potom robili?

Potom som štrajkoval, lebo som si povedal, že nebudem budovať komunistický štát. Zavolali ma ako príživníka, lebo jestvoval zákon o príživníctve. No a tam na tom odbore práce mi povedali, máte základnú školu, to je nič, máte strednú školu, to je nič, máte teológiu, to je nič, my vám ponúkame krompáč. A ja som si pomyslel, ja si vyberiem to čo chcem, ja krompáč nemusím, vybral

som si sekeru a išiel som pracovať do lesa. Aj som sa na tom bavil, ako tí dvaja eštecháci sa mi poďakovali, no už viac som ich nevidel. Ale videl som druhých, keď som bol v Poprade.

● Neprehovárali vás do Pacem in terris?

Áno, keď som bol druhý rok v Poprade, prišli náčelník a poručík ŠtB z Košíc, aby mi ponúkli spoluprácu. Lebo po odňatí štátneho súhlasu som ešte štyri roky býval v Snine. Najskôr dvatri roky na fare a necelý rok v byte na ôsmom poschodí bez výťahu a občas aj bez vody. Z fary ma dokonca komunisti chceli deložovať a ešte si dovoľili otázku, čo máte? Hovorím jeden veľký kríž a zopár kníh, ktoré som si nazbieral. Lebo ma obvinili ešte aj z toho, že som premietal diapozitívy, že som rozdával knihy katolíckeho obsahu, ved' ma sledovali od študentských čias. Pripravovali si človeka, ktorý bude výstrahou pre rovesníkov. Alojz Tkáč, Bartolomej Urbanec a ja sme leteli na 8,5 roka z pastorácie a nikto nevedel, kedy sa to skončí. Lebo oni nepovedali, že je to na 8,5 roka.

● Tak sa vrátme do Sniny, rok ste štrajkovali. Čo ste za ten čas robili?

Býval som na fare, čítal som knižky, potom som robil na družstve v Kamenici. Povedal som si, študenti tam zbierajú zemiaky, pôjdem aj ja a využijem situáciu na evanjelizáciu. Ale študentom to bolo ukradnuté, že je tam nejaký kaplán. Tak som tam skončil a medzitým som sa dostal robiť do lesa. V lese som meral kubíky, až som sa stal skladníkom v Chemkostave Humenné. Môj predchodca už bol v penzijnom veku a mal zvyk vypiť denne dva litre vína. No a aby na to mal, musel vždy niečo predať. Takže ho mali v hrsti. Nechali ho tam, boli sme dvaja skladníci. Ibaže on mal za úlohu sledovať ma.

● Do Popradu ste prišli v roku 1979. Ako ste sa tam ocitli?

Farár z Popradu mi povedal, že potrebuje organistu. Tak som si povedal, keď nemôžem byť pri oltári, budem aspoň pri organe.

● Vraveli ste, že v Poprade ste videli ďalších eštechákov?

Prišiel za mnou taký mladý, že môj náčelník chce s vami hovoriť. Navrhol,

že sa môžeme stretnúť v hociktorej krčme. Hovorím, ja do krčiem nechodím, ale máme tu hotel Gerlach. Išli sme. Začali, prišli sme vám pomôcť. Spomenul som si, čo povedal riaditeľ tehelne otcovi: keď podpíše, na KNV dostane čo bude chcieť, aj ja som podpísal a som miništroval. Vtedy na kraji šéfoval Rudolf Schuster. Keď sa stretol s Onderkom, pýtal sa ho, čo to máš v tom Medzeve za farára? Zrejme sa mu nepáčilo, že som zrušil zvonenie na občianskych pohreboch.

● Čo ste mali podpísať?

Spoluprácu, to bol prvý stupeň. Druhý bol vstup do Pacem in terris a tretí... to už bola fyzická likvidácia. Spomenul som si na Popieluška, ktorého hodili do priehrady a Poláka zavraždili. A naozaj, navrhovali mi stretnutie na nejakej chate v horách. Tak som povedal, zhrňme si vaše tri body, verím, že mi nebudete robiť prekážky, aby som sa dostal späť do pastorácie. Do Pacem in terris nikdy nepôjdem. A tretí bod, každé stretnutie kňaza s eštechákmi je kompromitujúce. Ďalšie vaše návštevy teda nie sú žiaduce. Vtedy som bol bystrý, Duch Svätý pracoval. Spýtali sa, môžeme vás odviesť na faru? Nie, to je tu, kúsok. Kam by ma odviesli? Možno do priehrady. Lebo keď ťa nemôžeme zavrieť, tak ťa utopíme a navždy umlčíme. Ach tá psychika! Opäť sa vynárajú spomienky, ale všetko sme zvládli, lebo to bolo pre Krista.

● Niektorí duchovní otcovia tvrdia, že ak chce byť človek kresťanom, ak chce nasledovať učenie Ježiša Krista, musí sa vzdať hriechu.

Presne tak.

● Vie dnešný človek, čo je hriech?

Keď sa o to nezaujíma nevie, ani to, akú zlobu nesie. Aký zlý náboj nesie v sebe.

● Ako vy prežívate Veľkú noc?

Je to víťazstvo Krista. Kristus vstal zmŕtvych a keby to tak nebolo, márna by bola naša viera. Ľudia by sa mali usilovať pretvárať sa s Kristom. Byť s ním, počúvať ho kam ma volá. Kristus prišiel aj cez zavreté dvere. On príde aj cez zavreté dvere, ale je lepšie, keď mu ich otvoríme a vieme sa z toho aj tešiť.

Eva Zelenayová

Jozef Zavarský vo večnosti

Dňa 27. februára 2025 nás predišiel do večnosti Jozef Zavarský, známy aj pod umeleckým menom Teofil Klas. Bol výrazným predstaviteľom slovenskej kresťanskej poézie, člen Spolku slovenských spisovateľov a v rokoch 1990 –

1993 šéfredaktorom *Katolíckych novín*. Posledná rozlúčka so svätou omšou a pohrebné obrady sa konali v piatok 7. marca 2025 v Kostole sv. Michala v Bratislave-Karlovej Vsi.

Hlavným celebrantom bol vdp. Ján Košiar, ktorý v rokoch 1992 – 1994 pôsobil v *Katolíckych novínach* ako zástupca šéfredaktora. Z jeho homílie vyberáme:

„Pán Ježiš v evanjeliu, ktoré sme si pred chvíľou vypočuli, hovorí Marta: „Ja som vzkriesenie a život. Kto verí vo mňa, bude žiť aj keď zomrie“ (Jn 11, 25). Marta iste nepochybovala o slovách Krista, keď povedal: „Nik neumrie naveky, kto žije a verí vo mňa“.

Celý národ zaplače keď zomrie múdry a vzdelaný človek. Každé srdce zaplače, keď zomrie dobrý človek, ktorý mnohým pomohol. V tejto chvíli sme tu preto, aby sme si aj my uvedomili pominuteľnosť nášho pozemského života.

Jožka Zavarského som spoznal v januári 1992, keď som prišiel pracovať do *Katolíckych novín* ako zástupca šéfredaktora. Šéfredaktorom bol vtedy on, Jožko Zavarský. Novinárstvo mal akosi v krvi a v génoch. Totiž jeho otec, tiež Jozef, (zomrel v roku 1983) bol prvým šéfredaktorom obnovených *Katolíckych novín* v roku 1940. Mal vtedy len 24 rokov. Musel byť aj veľmi všestranne organizačne schopný, lebo sa mu podarilo vybaviť osobitné požehnanie pre *Katolícku novinu*, podpísané samotným pápežom Piusom XII.

Hektické dni po novembri 1989, ktoré spojili moje cesty s Jožkovými, boli náročnými aj v našej svätej Cirkvi. Náš zosnulý brat Jozef vtedy nebol neznámy v cirkevných kruhoch, tak oficiálnych či podzemných, a preto vďaka prvému metropolitovi Slovenska arcibiskupovi Jánovi Sokolovi za to, že ho poveril vedúcim redakcie *Katolíckych novín*.

Po siedmich rokoch v Ríme som sa vrátil domov a 8. decembra 1991 som sa stal jeho zástupcom. Bol som tam tri roky, do 18. januára 1995. Boli to iste veľmi zaujímavé tri roky. V mojom osobnom živote i v živote slovenského národa. V tomto období bol totiž aj 17. júl 1992, keď SNR vyhlásila zvrchovanosť, aj 1. január 1993, keď sme sa dožili obnovenia slovenskej štátnej samostatnosti a vznikla druhá Slovenská republika. Teofil Klas napísal a publikoval nád-

hernú báseň „Samostatnosť“ a v *Katolíckych novínach* uverejnil svoj nadčasový úvodník, vítajúci tento historický medzník v dejinách nášho slovenského národa.

Žiaľ, tento sľubný rozlet *Katolíckych novín*, ktoré v 90. rokoch 20. storočia boli mienkotvorným periodikom, netrval dlho. O týchto zlatých časoch katolíckej publicistiky sme spolu s Jozefom Zavarským i jeho nástupcom Jurajom Chovanom vydali svedectvo v knihe *Katolícke noviny na úvrati*. Kniha obsahuje Zavarského, Chovanove i moje svedectvo o časoch najväčšej novinárskej slobody, v časoch toho tzv. mečiarizmu, keď bola obnovená slovenská štátnosť. Všetkých troch nás odtiaľ, jedného po druhom vyhodili... Najhoršie dopadol práve náš brat Jozef, ktorého dnes odprevádzam na jeho želanie na poslednej ceste. Na hodinu ho vtedy prepustili za publikovanie kritickéj recenzie televíznej inscenácie ruského židovského autora Alexandra Mojssejeviča Volodina *Ježišova Matka*. Žiaľ, vplyvní a mocní aj vo svätej Cirkvi si každú, aj oprávnenú kritiku zamieňajú za zlomyseľnosť a snahu škodiť.

Pevne dúfajme, že aj prostredníctvom ďalších staťočných a nezištných ľudí, ktorí prídu po nás, sa to raz zmení. To by bol, myslím si, aj odkaz Jozefa Zavarského.

Pravda bolí a pre mnohých môže byť nepríjemná, ale ak sa poznaná pravda nevysloví, je to hriech proti Duchu Svätému. Žiaľ, obávam sa, že naša svätá Cirkev v snahe po kompromisoch ide do slepej uličky. Len dúfam, že rehabilitácia Luthera, Mohameda či podobných výtečníkov nenastane. Nehovoriac už o nie tichom, ale hlasnom, ba až do neba volajúcom verejnom propagovaní LGBT. Aj na stránkach *Katolíckych novín* v 21. storočí. (KN č. 30, 29. 6. 2018, s. 4)

Jozef Zavarský bol aj básnik citlivej duše. Poéziu publikoval pod menom **Teofil Klas**. Necítim sa kompetentný hodnotiť jeho básnickú tvorbu, urobili tak iní. KBS mu v roku 2005 za ňu udelila cenu Frá Angelica. Viem však, že ešte všetka jeho poézia nebola publikovaná a mnoho básní je v mailových schránkach jeho priateľov.

Dnes sa s vami nikto nebude hádať, či Ježiš Kristus žil alebo nežil ako historická osoba na tomto svete. Veď napokon počítame roky od jeho narodenia. Dnes máme rok 2025. Ale že Ježiš Kristus je Boží Syn, to je vecou našej viery a presvedčenia, a my sme povolani a vyzvaní podľa toho žiť. A o tom vydal jasné svedectvo svojim životom aj náš brat Jozef Zavarský, Teofil Klas.“

(Redakčne krátené)

František Vnuk sa dožíva 99 rokov

Dňa 8. apríla 2025 sa v mestečku Myrtle Bank v Austrálii dožíva 99 rokov najstarší a vôbec najplodnejší slovenský historik František Vnuk.

Je rodákom z obce Červený Hrádok (kedy si Verešvár). Po maturite na gymnáziu v Zlatých Moravciach (1946) študoval hutníctvo na Vysokej škole banskej v Ostrave. Keď sa pomery po „víťaznom Februári“ stali neznesiteľné, rozhodol sa, spolu s dvoma priateľmi, o útek do Rakúska. Prozreteľnosť ho v roku 1950 doviedla do Austrálie. Tu začínal ako robotník. Od r. 1952 pokračoval v prerušenom štúdiu hutníctva v technologickom inštitúte, ktorý je dnes súčasťou University of Adelaide. Keďže tu vynikal, dostal v r. 1955 ponuku zamestnať sa ako asistent a napokon tu ostal až do dôchodku (1985). Popri tom študoval matematiku a fyziku na Fakulte prírodných vied a tiež dejiny a politické vedy na Univerzite v Adelaide (1955 - 1960). Došlo tak k zvláštnej symbióze: na technických vedách si vybudoval živobytie, srdce ho však ťahalo k vedám spoločenským, osobitne k histórii. V r. 1956 sa oženil a s manželkou Annou, mali osem detí.

Vnuk bol súčasťou generácie, ktorá zažila národný rozlet v prvej SR. Táto skúsenosť ovplyvnila mnohých, ktorí už neboli ochotní vrátiť sa pod český chomút, tobôž v červenom nátere. Ba čo viac, jej príslušníci cítili povinnosť vydať svedectvo, ako to bolo naozaj. Kým domáci autori sa predbiehali v prejavoch oddanosti Prahe a Moskve, a v budovaní vlastnej kariéry, Vnuk študoval v západných archívoch a bol v styku s najväčšími osobnosťami prvej SR a exilu. Vydával články a štúdie, ktoré sa ľuďom doma nemeseli dostať, no preverení súdruhovia ich študovali pod mikroskopom. Naháňali im strach.

Vnukovo dielo je úctyhodné. Vydal vyše 30 kníh, počet štúdií a článkov sa ani nedá zrátať, iba sa odhaduje na tritisíc. Niet azda exilového časopisu, v ktorom by nezanechal svoju pečať. Za všetky tituly treba vyzdvihnúť faktami nabitú monografiu *Slovensko*

v rokoch 1945 – 1948, ktorá nedávno vyšla v novom šate, z iniciatívy Dr. Rydlu.

Veľkosť historika, vedca, však nie je iba v tom, že vyniká vo svojom odbore. Vedec, ako určitá spoločenská autorita, je povinný vo vážnych chvíľach pozdvihnúť aj svoj občiansky hlas. Robil to aj F. Vnuk. Tak sa zapojil napr. do činnosti Svetového kongresu Slovákov. Po návrate domov zas do budovania druhej Slovenskej republiky i do obnovy Cirkvi. Hovoril tam, kde biskupi i mnohí katolícki intelektuáli mlčali. Keď v apríli 2017 veľvyslanec štátu Izrael v SR hrubo prekročil diplomatické konvencie a nehorázne zaútočil na organizátorov i účastníkov vedeckej konferencie o Msgr. Tisovi, ktorú organizovalo Nitrianske biskupstvo, jediným, kto sa voči tomu ohradil bol František Vnuk z Austrálie. KBS mlčala – rovnako ako mlčí dnes, keď divadelno-komediantka lobby robí z ich oltárneho spolubrata, statočného kňaza, masového vraha už aj na bilbordoch...

V poslednom rozhovore pre časopis Pamäť národa v septembri 2012 Vnuk vystihol, čo je najväčším problémom dnešnej SR: chýba jej slovenský duch. Zároveň tu zanechal aj odkaz: „*Úcta začína sebaúctou. Nesmieme dovoliť, aby nám cudzí určovali a predpisovali, koho si máme uctiť, koho odsúdiť, čo máme čítať, ako si máme vlastnú históriu interpretovať. To nezodpovedá postaveniu sebavedomého, dospelého, kultúrneho národa.*“

V 90. rokoch, po návrate, sa vrhol na domáci archívny výskum. Vydával popularizačné knihy. Aj stovkami prednášok a besied otváral občanom pomyselné trináste komnaty histórie. Prednášal na teologickej fakulte a občas sa dostal aj do televízie. Prispieval do najpopulárnejšieho denníka Slovenská republika. Úzko spolupracoval aj s bývalými politickými väzňami.

Jeho zásluhy o Cirkev ocenil pápež Ján Pavol II., keď mu v roku 1996 udelil rytiersky rad sv. Gregora Veľkého.

Dúfajme, že predstavitelia štátu, o vznik ktorého sa zaslúžil, budú mať záujem aspoň o jeho vzácny celoživotný archív...

Martin Lacko

Vzácné jubileum P. Vojtecha Zemana SDB

Uprostred svojej komunity v Bratislave – Trnávke oslávil svoje životné jubileum saleziánsky kňaz, bývalý politický väzeň, don Vojtech Zeman. Narodil sa 28. marca 1930 v Novej Bani. Študoval na gymnáziách v Zlatých Moravciach a v Leviciach, v roku 1948 vstúpil k saleziánom. V roku 1950, po štátnom zrušení reholí, bol deportovaný do koncentračných táborov v Šaštíne a Podolínci. Pracoval aj na Priehrade mládeže. Po prepustení v rokoch 1950 a 1951 študoval na Gymnázium v Kremnici. V noci z 28. na 29. októbra 1951 sa mu podarilo ujsť cez rieku Moravu na Západ.

V Taliansku a v Argentíne pokračoval v teologických štúdiách, za kňaza bol vysvätený 23. novembra 1958. Ako mi-

sionár pôsobil vo viacerých krajinách Južnej Ameriky. V roku 1969 sa vrátil do Európy, na Pápežskej lateránskej univerzite dosiahol licenciát. Od roku 1971 bol misionárom pre Slovákov a Čechov vo Švédsku; od roku 1980 bol misionárom pre Slovákov v Mníchove a od roku 1992 v Paríži. Počas pobytu vo Švédsku založil časopis *Krajanský pozdrav*, v Paríži bol redaktorom časopisu *Život – La Vie* a prispieval aj do iných exilových periodík. V roku 2000 sa vrátil do vlasti. Rozhovor poskytol aj nášmu *Svedectvu* (č. 11/2019). V roku 2024 sme vydali jeho knihu spomienok s názvom *Saleziánsky svetobežník* (167 s.).

Ad multos annos!

Ján Košiar

STALO SA

1. apríla 1943 nemecké vojsko objavilo v lese pri ruskej obci Katyň masové hroby vyše 4000 poľských dôstojníkov, ktorých boľševici vyvraždili po uväznení v zajateckom tábore Kozelsk. Členom medzinárodnej lekárskej komisie, ktorá vyšetrovala okolnosti tejto masovej vraždy bol aj slovenský lekár, profesor patologickej anatómie na lekárskej fakulte Slovenskej univerzity Dr. František Šubík (básnik Andrej Žarnov).

2. apríla 1914 sa v Parchovanoch narodil Jozef Papin. V rokoch 1942-1944 pôsobil ako kaplán na viacerých miestach, neskôr ho poverili pastoráciou medzi vysokoškolákmi v bratislavskom internáte Lanfranconi. V r. 1945 na univerzite v holandskom Nijmegen získal doktorát filozofie.

5. apríla 1950 sa uskutočnil proces proti desiatim významným rehoľníkom, Machalka a spol. Bol súčasťou ťaženia proti mužským rehoľiam a mal poskytnúť ideologické zdôvodnenie likvidácie kláštorov v nasledujúcej Akcii K. Bol prezentovaný ako odhalenie rozsiahlej protištátnej špiónážnej činnosti rehoľníkov v prospech Vatikánu.

7. apríla 1964 zomrel v New Yorku Konštantín Čulen, slovenský publicista, historik a politik aktívny v HSLS a v období prvej Slovenskej republiky. Po roku 1945 funkcionár exilových organizácií v Amerike, redaktor Kanadského Slováka. Pochovaný je na NC v Martine. Narodil sa 26. februára 1904 v Brodskom.

11. apríla 1947 sa začala uskutočňovať výmena obyvateľstva v zmysle česko-slovensko-maďarskej dohody z 27. februára 1946. Prvý vlak so 126 Slovákami z Maďarska prišiel do Parkánu (teraz Štúrovo) 13. apríla.

11. apríla 1969 sa na Námestí osloboditeľov v Košiciach na protest proti sovietskej okupácii upálil slovenský vojak Michal Leučík zo Sečovskej Polianky. Na rozdiel od podobného gesta českého študenta Jana Palacha, tento čin bol úplne utajený, lekárske dokumenty zničené a všetci svedkovia a príbuzní prinútení k mlčaní.

13. – 14. apríla 1950 v nočnom čase ozbrojené jednotky milície, vojska a Zboru štátnej bezpečnosti vtrhli do takmer všetkých mužských kláštorov na Slovensku a brutálnym spôsobom deportovali všetkých rehoľníkov do vopred vyhladených „koncentračných táborov“, kde ich internovali (Akcia K). V noci z 3. na 4. mája dokončili akciu likvidovaním ostatných mužských kláštorov. Týkalo sa to 1 326

rehoľníkov, z toho 406 kňazov, ktorí žili v 110 rehoľných domoch. Z nich potom 171 kňazov bolo odsúdených na vysoké tresty: 5 na doživotie a ostatní spolu na 756 rokov a 6 mesiacov väzenia.

14. apríla 1945 rozhodnutím predsedníctva SNR č. 108/1945-prez. zo dňa 13. 4. 1945 bol zhabaný katolícky vysokoškolský internát Svoradov v Bratislave s tým, že „celý majetok patriaci Svoradovu, t.j. vysokoškolský internát a všetky príslušné budovy, ako aj celý ostatný hnutelný a nehnuteľný majetok prechádza dnešným dňom do vlastníctva štátu a podlieha správe SNR“.

14. apríla 1849 zomrel na Dobrej Vode básnik a kňaz Ján Hollý. (170. výročie) Narodil sa v Borskom Mikuláši v roku 1785.

15. apríla 1947 Národný súd v Bratislave vyniesol rozsudok trestu smrti povrazom nad prezidentom Slovenskej republiky Jozefom Tisom. Jeho obhajcovia so súhlasom odsúdeného hneď podali žiadosť prezidentovi E. Benešovi o milosť.

17. apríla 1919 zomrel vo Viedni barón Ladislav Medňanský, maliar, krajinár európskeho významu. Mal ateliér aj na parížskom Montmartri, neskôr aj vo Viedni. Jeho krajinárske maľby sa vyznačujú melanchóliou či nostalgiou a majstrovským zachytením svetla. Narodil sa 23. apríla 1852 v Beckove.

18. apríla 1947 na dvore Justičného paláca v Bratislave bol popravený obesením prvý prezident Slovenskej republiky katolícky kňaz Jozef Tiso. V roku 2007 bol hrob otvorený a vykonaná exhumácia s DNA potvrdením o tom, že ide o ostatky Jozefa Tisu. Urnu s kosťami uložili späť do hrobu, ktorý dostal nový pamätník.

19. apríla 1925 sa v Bratislave narodil Vladimír Jukl. Stal sa členom spolčenstva Rodina, kde sa v roku 1943 zoznámil s kňazom a profesorom Tomislavom Kolakovičom. Vladimíra Jukla zatkla ŠtB v auguste 1951, keď sa špeciálne začala zaoberať Rodinou. Po mučení a desaťmesačnej samoväzbe bol ako 27-ročný odsúdený za velezradu na 25 rokov väzenia. Na slobodu sa dostal podmienčne v roku 1965.

19. apríla 1947 v noci o jednej hodine polícia dala pochovať telo Jozefa Tisu v jednom z troch pripravených hrobov na Martinskom cintoríne v Bratislave. Cirkevný obrad vykonal saleziánsky kňaz Jozef Stašo, ktorý vykonával duchovnú službu ako väzenský kaplán.

22. apríla 1990 pápež Ján Pavol II. navštívil Slovenskú republiku. Pri vystúpení

z vrtuľníka na Vajnorskom letisku si pokľakol a pobožkal slovenskú zem, ako to robil iba pri príchode do suverénnych štátov.

23. apríla 1929 sa konala posviacka Pápežského česko-slovenského kolégia Nepomucenum v Ríme.

25. apríla 1949 Predsedníctvo ÚV KSČ vydalo smernice na dosiahnutie úplnej kontroly nad Katolíckou cirkvou utvorením národnej cirkvi, odtrhutej od Ríma.

24. apríla 1980 zomrel v Bratislave slovenský maliar, grafik, ilustrátor, scénograf a výtvarný pedagóg Ľudovít Fulla. Je považovaný za jedného zo zakladateľov moderného maliarstva a grafiky na Slovensku. Inšpiroval ho najmä slovenský folklór. Fullove tapisérie sú považované za základné diela tohto umenia na Slovensku. Ako ilustrátor sa zapísal do povedomia výtvarným spracovaním ľudových rozprávok Pavla Dobšinského.

26. apríla 1910 zomrel v Paríži nórsky spisovateľ Bjørnstjerne Bjørnson. Tento nositeľ Nobelovej ceny za literatúru za rok 1903 sa do našej kultúrnej pamäti zapísal aj ako zástanca práv Slovákov v Rakúsko-Uhorsku. Ako prvý reagoval vo svetových denníkoch na správu o tragédii, ku ktorej došlo v roku 1907 v Černovej pri Ružomberku, keď uhorskí žandári strieľali do davu žiadajúceho, aby ich kostol vysvätil kňaz Andrej Hlinka.

26. – 29. apríla 1953 Krajský súd v Bratislave vyniesol rozsudok nad členmi Rodiny, ktorú v rokoch 1944 – 1946 založil chorvátsky kňaz Tomislav Poglajen (Kolakovič). Odsúdených bolo 24 osôb, z nich 9 žien, spolu na 121 rokov a 9 mesiacov väzenia.

28. apríla 1950 došlo k likvidácii Grécko-katolíckej cirkvi v celej bývalej ČSR. Do dejín vošla ako Akcia P – Prešovský zbor.

28. apríla 1943 švajčiarsky generálny konzul v Bratislave Max Grässli hlásil svojmu ministerstvu zahraničných vecí: „...prezident Tiso robí všetko, čo je v jeho moci, aby deportáciu Židov definitívne zastavil a osud pozostalých Židov do určitej miery ľudsky upravil. V tomto jeho úsilí sa teší sympatiám prevažnej časti slovenského obyvateľstva.“

29. apríla 1950 uväznili obidvoch gréckokatolíckych biskupov: sídelného biskupa Pavla Petra Gojdiča i pomocného biskupa Vasila Hopku. Vyše 70 kňazov, ktorí odmietli vstúpiť do Pravoslávnej cirkvi, bolo spolu s rodinami vysídlených do sudetských krajov Česka so zákazom vrátiť sa na Slovensko.

PRIPOMÍNAME SI

V apríli si pripomínáme významné životné jubileá týchto našich členov. Spomínáme aj na tých, ktorí sa tejto slávnosti nedožili.

50 rokov

Peter Záhora, Bziny Lazy 3.4.1975

55 rokov

Jaroslav Vojaček, Košice 20.4.1970

65 rokov

Stanislav Bajtoš, Spišská Nová Ves 22.4.1960
Alena Čuláková, Bratislava 10.4.1960

81 rokov

Doc. Ing. Peter Ivánek, Csc, Kysucké Nové Mesto 2.4.1944
Ján Dekýš, Lovča 15.4.1944

83 rokov

Agneša Lakošítková, Dolný Kubín 10.4.1942
Jolana Gregušová, Lovča 18.4.1942

84 rokov

Eva Brinichová, Nitra 12.4.1942

85 rokov

Mária Danková, Trebišov 15.4.1940

86 rokov

Mária Mešťanová, Helfpa 21.3.1939

(Ospravedľujeme sa, že sme ju v uvedenom termíne neuviedli)

87 rokov

Jozef Brodňanský, Dolný Kubín 16.4.1938

89 rokov

Valéria Kraushuberová, Hlohovec 10.4.1936
Arpád Tarnóczy, Nováky 11.4.1936

91 rokov

Juraj Badinka, Šiatorožská Bukovinka 23.4.1934

92 rokov

Irena Krajčíková, Dobrá 16.4.1933
Elena Rybárová, Hrušovce 19.4.1933

94 rokov

Juraj Nižňanský, Vrbové 16.4.1931
Katarína Neštráková, Sereď 30.4.1931

96 rokov

Ing. Karol Ďubek, Sečovce 28.4.1929

97 rokov

Ing. Mária Branišová, Bratislava 13.4.1928

98 rokov

Anežka Šumichrastová, Trenčín 1.4.1927

*Jubilantom
srdečne blahoželáme*

PRISPELI NA SVEDECTVO

JUDr. Peter Brňák, Bratislava 50 EUR
Michal Malatinský, Bratislava 10 EUR
MUDr. Dagmar Pechová, Bratislava 20 EUR
Ondrej Šišulák, Bratislava 5 EUR
Zuzana Hlinková, Košice 10 EUR
Jaroslav Barcaj, Senica 4 EUR
Helena Zelenayová, Bratislava 22 EUR
Vladimír Kolada, Námestovo 10 EUR
Mária Jancová, Bratislava 6 EUR
Marián Ištók s manželkou a dcérou 20 EUR
Mariána Žalobín, Košice 6 EUR
Ing. Ján Brodňanský s manželkou, Košice 20 EUR

Ing. Viliam Klabník 10 EUR
Martin Lacko, Modrová 20 EUR
Ing. Ján Augustín, Bratislava 20 EUR
Andrej Strašíťák, Šenkvice 80 EUR
Helena Halková, Banská Bystrica 20 EUR
Anna Benčatová, Banská Bystrica 15 EUR
Dagmar Gladysová, Bratislava 20 EUR
Jana Zimenová, Varín 50 EUR
Msgr. Rudolf Maslák, Nemecko 50 EUR
Ľubomíra Kozlová, Bratislava 10 EUR
kolektív členov RP Ružomberok 40 EUR
Ing. Zuzana Benzová, Ružomberok 6 EUR
Klára Brodňanská, Ružomberok 60 EUR
Štefan Frič, Ružomberok 16 EUR
Ing. Eva Šalapková, Stará Ľubovňa 4 EUR
Mária Šidová, Ružomberok 50 EUR
Tomáš Šida, Ružomberok 2 EUR
Magdaléna Šporerová, Bratislava 10 EUR
Vpd. Ján Formánek, Bratislava 50 EUR
Viliam Horák, Bánovce nad Bebravou 5 EUR
Jozef Olejník, Ružomberok 30 EUR

*Darcom vyslovujeme
úprimné poďakovanie*

ROZLÚČILI SME SA

† Vo veku 63 rokov a 39. roku kňazstva, 4. marca 2025, zomrel **Mons., JCDr., PaeDr. Marián FEDUŠ, PhD.**, člen pobočky Bratislava-mesto. Svätá omša s pohrebnými obradmi sa konala 14. marca v gréckokatolíckom filiálnom Chráme Narodenia Presvätej Bohorodičky v Hajtovke, v kruhu úzkej rodiny. **Pozostalým vyslovujeme úprimnú sústrasť**

PRIPOMÍNAME

Úradné hodiny v kancelárii predsedníctva PV ZPKO v Bratislave na Obchodnej ulici č. 52 sú **v pondelok a v stredu od 9.00 hod. do 12.00 hod.**

Upozorňujeme našich členov, že mimo úradných hodín sa telefonicky nedovolia do kancelárie predsedníctva PV ZPKO.

Popolec v ústredí

Pamätaj človeče, že prach si a na prach sa obrátiš! Tieto slová každoročne počujeme na Popolcovú strelu, keď prijímame na čelo popol. Je to zároveň aj výzva, že bez Boha zostane z človeka iba hŕstka prachu. Pán Boh ale chce, aby sme sa v pôste odpúťali od prílišnej závislosti na materiálnych veciach a obrátili sa k nemu. Dnes žijeme v období masmedií, ktoré šíria skôr škandály, než pravdu. Zabúdame nielen na náš spoločný osud smrti, ktorej majestátu nikto neunikne, ale aj na večný život. Pôst nás vyzýva na obrátenie srdca a uznanie našich pádov a hriechov, na prebudenie nášho svedomia, aby sa stalo citlivým na Boží hlas.

Nech je to aj pre nás, milí politickí väzni, príbuzní a priatelia čas milosti a nádeje na lepšie časy.

Ján Košiar

Výzva

Vážení členovia PV ZPKO, sympatizanti, priatelia. Bývalý minister vnútra SR Roman Mikulec sa rozhodol, že rezort nebude financovať náš časopis Svedectvo a súčasné vedenie rezortu zrejme nedopatrením rozhodnutie bývalého vedenia MV SR nezrušilo. Preto aj naďalej sme odkázaní na Vašu pomoc, bez ktorej vydávanie Svedectva nie je možné zabezpečiť. Výšku štátnej dotácie síce súčasná vláda vrátila na úroveň pred vlády Igora Matoviča, ibaže stále zostáva v platnosti zákaz financovať z nej aj vydávanie Svedectva. Znovu sa obraciame na Vás s prosbou, vyhľadať vo Vašom

okolí potenciálnych sponzorov nášho časopisu. Ak nebude vychádzať, akoby sme stratili nástroj prezentácie vlastného jestvovania. Azda neprajní by sa tomu aj potešili. Veríme však, že sa nájdu podporovatelia ideálov, za ktoré sme trpeli, a ktoré hodláme aj naďalej chrániť a obhajovať. Záujemcovia o pomoc pre naše Svedectvo môžu poslať svoj príspevok na **číslo účtu: SK74 3100 0000 0040 0012 8109**, alebo sa kontaktujte na tel. číslo: 02-52 63 81 56.

Darcom úprimne ďakujeme.
Vedenie PV ZPKO a časopisu Svedectvo

Soubdšt: **KS-ZNB, S-ŠtB Košice**
 Odbor: 2. odd. 3.
 Operat. pracovník: **kpt. Blanár**
 Získat: * rezident, agent, informátor, důvěrník,
 kandidát, styk, oper. proa., ** cizinec
 Č. svazku **12398**. Jméno **"TATRAN"**
 Číslo jednoc: **08-001529/23-96**
 (Pouze při odeslání mimo odbor)

Analytičko - informační skupina
 Dňa **23. VII 1986**
 Podpis: _____

1. kus
 n. Znamení - píli
 výšek bla: _____
 počet listů: _____
 přílohy: _____
 Rozdělovník: 2x
 1/ OB 18190/3
 2/ "TATRAN" 12398
 3/ Y. J. 743, J. P. J. P. J.
 4/ III. S. 746, J. P. J. P. J.
 11
 AIS

v **Košiciach** dne **18.7.** 19**86**

PRÍSNE TAJNÉ - **hlásk**
 (po vyplnení)*

ZÁZNAM číslo 18/1986

navozuje na záznam č. _____

Stručně podstatu poznatku:
MYDLA Jozef, reakčný rím.kat. kňaz, účasť na Levočskej púti 1986 - poznatky.

Scházka konána dne **17.8.1986**
 Miesto scházky: _____
 KB, PB, služební místnost, veřejná místnost, terén
 Serióznosť spolupracovníka:
prameneň, je prověřován, neprověř., podezřelý z ne-serióznosti
 Pramen zprávy: _____
 Získal spoluprac. (pracovník)
 a) rozhovorem s osobou, která
 - se popla. události zúčastnilo
 - se o události došlo

Popla. událost se stala dne **5.6.7.1986**
 Spolopraa. zpráva získat: _____
 po školování, z vlastní iniciativy, náhodně
 Zpráva se vztahuje: _____
 k rozprac. v operat. svazku, k problematice, mimo problematiku, k ohlasům
 b) přetčením dokumentu
 c) byl u poplavené události
 d) popla. události se okružně účastnil
 e) náhodně vyslechl

1. Text 2. Operativní význam 3. Dokumentováno 4. Opatření 5. Data osob uvedených v záznamu
 6. Názor operativního pracovníka na zjištěný poznatek

1./ Prameň má informoval, že MYDLA bez súhlasu štátnej správy spovedal na Levočskej púti, a to skoro celú sobotu, resp. vo večerných hodinách zo soboty na nedeľu. Sústavne sa pohyboval v skupine mladých ľudí, predovšetkým z okresu Poprad, osobne ho prameň videl asi 2 krát, a to vždy v inej skupine v počte okolo 50-80 ľudí. V nedeľu ho prameň videl v blízkosti kap. vikára Garaja počas hlavnej omše pri oltári. Všeobecne si prameň všimol, že jednotlivé skupiny boli presne organizované, vopred pe duchovnej stránke pripravované, vedeli čo majú spievať a hrať, boli disciplinovaní a podchytení tak, aby nedávali príčinu ku kritike. Prítomní kňazi boli prekvapení jednak účasťou mladých, ale predovšetkým ich zbož-

Poznámka: Každý poznatek (událost, jrv) piš na samostatný záznam
 * = podčiťni platný údaj
 ** = rovnaké zoznamy týkali sa vpredu uvedené kategorie cizho st. pišal.